

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Kekemeliğe Yönelik Farkındalık ve Tutumlarının Belirlenmesi-Pilot Çalışma

AUTHORS: Havva Nur YIRTIK, Esmâ Nur YELEK, Seval ÖZER, Tuğçe KARAHAN, Mavis Emel KULAK KAYIKÇI

PAGES: 315-338

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1782706>

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Kekemeliğe Yönelik Farkındalık ve Tutumlarının Belirlenmesi – Pilot Çalışma¹

Havva Nur Yırtık², Esmâ Nur Yelek³, Şevval Özer⁴, Tuğçe Karahan Tığrak⁵, Maviş

Emel Kulak Kayıkcı⁶

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimi öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin, kekemeliğe yönelik bilgi ve tutumlarının belirlenmesi ile birlikte kekemeliğe müdahale için hangi meslek grubuna yönlendirmeleri gerektiği konusunda farkındalıklarını belirlemektir. **Yöntem:** Çalışmaya, Ankara’da bulunan Ankara, Gazi, Hacettepe, Orta Doğu Teknik ve TED Üniversitelerinin Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği lisans programlarında öğrenim gören öğrenciler dahil edilmiştir. Çalışma, 9’u erkek, 39’u kız olmak üzere 18-23 yaş arası 48 katılımcı ile yürütülmüştür. Okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kekemeliğe yönelik farkındalıklarını ve tutumlarını ölçmek üzere araştırmacılar tarafından literatüre dayanarak oluşturulan anket, online olarak uygulanmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %49,99’u, kekemeliğin herhangi bir olay sonrası yaşanan kaza ve travmaya bağlı oluştuğunu ve %41,66’sı kekemeliğin korku sonrası oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca, tüm katılımcıların %27,08’i kekemelikten şüphelendiği öğrencileri, şarkı söylerken kekelemiyorsa kekemelikten şüphelenmeye devam edeceklerini ifade etmiştir. Katılımcıların %54,16’sı kekemeliği olan bireyi taklit ederek de kekeme olunabileceğini belirtirken %91,66’sı, kekemeliği olan bireylerin zekâ geriliğinin de olabileceği ifadesine katılmamıştır. Kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunu düşünen katılımcıların %50’si ve tüm

¹ Bu çalışma II. Uluslararası Katılımlı Dil ve Konuşma Terapisi Öğrenci Kongresi’nde (Hacettepe Üniversitesi, 2020) sözlü bildiri olarak “Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri Kekemelik Farkındalık Anketi” adı ile sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar, Dil ve Konuşma Terapisti, Mucize Hayatlar Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, ORCID: 0000-0002-5015-2649, nhavva155@gmail.com

³ Dil ve Konuşma Terapisti, Batı Dil ve Konuşma Danışmanlık Merkezi, Batı Dil ve Konuşma Akademisi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, ORCID: 0000-0002-0590-7360, esmanuryelek@gmail.com

⁴ Dil ve Konuşma Terapisti, Düzce Özel Gökkuşuğu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, ORCID: 0000-0002-5297-3627, sevvalozet.77@gmail.com

⁵ Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, ORCID: 0000-0001-5112-8977, karahantugce@gmail.com

⁶ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, ORCID: 0000-0002-1791-0647, mavis@hacettepe.edu.tr

Bu makaleyi kaynak göstermek için/To cite this article: Yırtık, H. N., Özer, Ş., Yelek, E. N., Karahan Tığrak, T., ve Kulak Kayıkcı, M. E.. (2021). Okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kekemeliğe yönelik farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi – Pilot çalışma. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 315-338.

katılımcıların ise %47,91'i kekemelikten şüphelendiği öğrencisine kekemelik ile ilgili yapılacak müdahale için yönlendireceği ilk alan olarak dil ve konuşma terapisi cevabını vermiştir. **Sonuç:** Bu pilot çalışma, kekemelik ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin farkındalığı ve multidisipliner iş birliğinin önemini ortaya koyması açısından önemlidir. Çalışmada, katılımcıların kekemeliğin nedenleri dahil olmak üzere kekemelik ile ilgili birçok konu hakkında doğru olmayan bilgiye sahip oldukları veya kararsız kaldıkları tespit edilmiştir. Kekemeliği olan çocuklara müdahale edilmesi aşamasında, dil ve konuşma terapistleri ile iş birliği içerisinde olunması bilgisinin, çocuklar ile yakın temas halinde olan okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerine verilmesi gerekliliği öngörülmüştür.

Anahtar Sözcükler: kekemelik farkındalığı, okul öncesi dönem, okul öncesi eğitimi, dil ve konuşma terapisi

**Determination of Early Childhood Education Students' Awareness and Attitudes about Stuttering –
Preliminary Study
Summary**

Purpose: Fluent speech is described as effortless speech while stuttering is characterized by impairments in the fluency of speech. Preschool children who stutter mostly benefit from speech therapy if it is applied early. Teachers are the primary people in the lives of the children in the preschool years. Therefore, it is critical that early childhood education teachers are aware of the difficulties that their students confront and assist them in overcoming with appropriate approaches. This study's goal is twofold. The main goal of this study is to identify the knowledge and attitudes of students enrolled in the undergraduate programme of early childhood education about stuttering. The other goal of the study is to determine the awareness of early childhood education teacher candidates regarding which profession group they should consult for diagnosis and intervention, as well as how well they can identify students who stutter. **Method:** The students enrolled in early childhood education undergraduate programme at Ankara, Gazi, Hacettepe, Middle East Technical, and TED Universities that are located in Ankara were included in the study. The study was carried out with 48 (9 male and 39 female) volunteer participants aged between 18 and 23 years. In order to determine the awareness and attitudes of undergraduate students of early childhood education programme about stuttering, a questionnaire prepared by the researchers was delivered to the participants via online platforms. The questionnaire was based on Teacher Attitudes Toward Stuttering Inventory (Crowe & Walton, 1978), Teacher Perceptions of Stuttering Inventory (Yeakle & Cooper, 1986), and the studies by Pachigar et al. (2011) and Plexico et al. (2013). The findings of the study were analyzed with descriptive statistics. **Results:** While 24.99% ($n=12$) of the participants believe that they have sufficient knowledge about stuttering, 35.41% ($n=17$) of the participants think that they do not. 49.99% ($n=24$) and 41.66% ($n=20$) of the participants stated that stuttering occurs after an accident or

trauma and fear, respectively. Furthermore, 85.41% ($n=41$) of all participants answered that even if their students do not stutter while singing, the participants would continue to suspect about stuttering. 54.16% ($n=26$) of the participants stated that it is possible to become a person who stutters by imitating someone who stutters. While 91.66% ($n=44$) of the participants did not agree with the statement that a person who stutters may also have mental retardation, 8.33% ($n=4$) of the participants were unsure about it. In order to increase the participation of a student who is suspected of stuttering, 49.99% ($n=24$) of the participants stated that they would increase activities that require fewer verbal skills. 64.57% ($n=31$) of the participants thought that their suspicion would increase about stuttering if they observed secondary behaviors with their students. 85.41% ($n=41$) of the participants said they would examine their student's interaction with his/her peers if they had suspicion of stuttering. While 81.24% ($n=39$) of the participants stated that they would exchange opinions with their colleagues if they suspected a student about stuttering, 91.66% ($n=44$) of the participants said that they would schedule an interview with their family members. Only, 47.91% ($n=23$) of the participants stated that they would direct their students whom they suspect of stuttering to speech and language therapy. **Conclusion:** This preliminary study is important as it reveals the knowledge and attitudes of teacher candidates of early education who holds primary contact with preschool children who stutter. In addition, it reveals the necessity of increasing the knowledge about the profession of speech and language therapy in order to improve the attitudes of teacher candidates of early education about stuttering. Furthermore, it has been found that the participants either have incorrect knowledge about stuttering or are unsure. It was observed that the information about the cooperation with speech and language therapists should be given to the undergraduate students of early childhood education as they are primarily in contact with preschool children who stutter.

Keywords: stuttering awareness, preschool, early childhood education, speech and language therapy

Giriş

Kekemelik, genellikle, ses, hece veya tek heceli sözcük tekrarı, seslerin uzatılması ve bloklar ile konuşmanın akıcılığını bozan bir iletişim bozukluğudur (Guitar, 2006). Öğretmenlerin, kekemelik konusundaki inançları ile ilgili birbirinden farklı bulgular elde edilmiştir. Öğretmenlerden kekemeliğin etiyolojisi, kekemeliği olan bireylerin özellikleri, kekemeliği olan bireylerin okulda ve işte başarılı olma potansiyeli hakkındaki inançları ile ilgili yapılan çalışmalar, birçok öğretmenin kekemeliği olan bireyler hakkında yanlış

inançlara sahip olduğunu göstermiştir (Crowe & Walton, 1981; Lass ve ark., 1992; Lass ve ark., 1994; Ruscello ve ark., 1994, Yeakle & Cooper, 1986).

Kekemelik, çoğunlukla dil ve konuşma gelişiminin erken evresi olan okul öncesi dönemde ortaya çıkmaktadır (Yairi & Ambrose, 2004). Reilly ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada, kekemeliğin okul öncesi çocuklarda görülme insidansının %8,5'e kadar ulaştığı sonucuna varmışlardır. Yairi ve Seery'nin (2015) yaptığı çalışmaya göre okul öncesi dönemde kekemelik prevalansı %2'den fazladır. Bu oran, yaşamın diğer yıllarındaki orandan neredeyse 3 kat daha fazladır. Bu çalışmalar, araştırmacı ve klinisyenlerin okul öncesi dönem kekemeliği ile ilgilenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Craig & Tran, 2005).

Kekemelikte Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Önemi

Öğretmenler, çocukların hafta boyunca çok zaman geçirdikleri bir yer olan okul ortamındaki birincil kişilerdir (Juster ve ark., 2004). Bu nedenle, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerini tanıması, problemlerini fark edebilmesi ve uygun tutumları sergilemeleri önemlidir (Taner, 2005).

Guttormsen ve ark. (2020), 2-6 yaş arasında kekemeliği olan çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada, çocukların kekemelikten etkilenme durumlarını anne ve babalar benzer şekilde değerlendirirken, öğretmenlerin daha farklı değerlendirdiklerini tespit etmişlerdir. Özellikle, öğretmenlerin farklı durumlarda kekemeliği olan çocukları gözlemleme fırsatları olduğu için öğretmenlerden alınan bilginin de klinik açıdan önemli olduğu bildirilmiştir.

Öğretmenler, akademik başarının yanı sıra kekemeliği olan öğrencilerin akranları ile yaşadıkları sosyal zorluklar ile baş etmelerinde önemli rol oynayabilir (Franck ve ark., 2003). Bu nedenle, kekemeliği olan bireyler hakkında daha doğru inançlara sahip

öğretmenler dolaylı olarak daha iyi akran ilişkilerinin kurulmasını sağlayabilir (Langevin & Prasad, 2012).

Einarsdóttir ve Ingham (2008) ise, 3-5 yaş aralığındaki çocuklara eğitim veren okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kekemeliği tanımlamaları ve ölçebilmeleri için standart bir yöntem geliştirilmesinin mümkün olup olmadığını ve öğretmenlere bu konu ile ilgili verilen eğitimin kekemeliği fark etmelerine katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek üzere bir çalışmayı İzlanda’da yürütmüşlerdir. Çalışmanın sonucunda her ne kadar öğretmenlere kekemelik ile ilgili verilen eğitimin yararlı olduğu tespit edilse de, çalışmaya dahil olan öğretmenlerin eğitim almadan bile, kekemeliği nispeten tatmin edici bir şekilde muhakeme ettikleri kayda değer bir bulgu olarak belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalar, okula veya kreşe giden bir çocuk ile ilgili olarak anket veya sınıf gözlemi yardımı ile öğretmenlerinden bilgi almanın önemli olduğunu göstermiştir (Guttormsen ve ark., 2020).

Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin kekemelik hakkındaki bilgilerinin önemli olduğunu göstermiştir (Crowe & Walton, 1981; Dorsey & Guenther, 2000; Irani & Gabel, 2008; Lass ve ark., 1992; Lass ve ark., 1994; Ruscello ve ark., 1994; Yeakle & Cooper, 1986). Yeakle ve Cooper (1986), konuşma bozuklukları ile ilgili ders alan veya kekemeliği olan bireyler ile karşılaşmış öğretmenlerin, kekemeliği olan öğrencilere karşı daha gerçekçi tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir.

Kekemelik ve Dil ve Konuşma Terapisi

Okul öncesi dönemde ortaya çıkan kekemelik, kekemeliğin kendiliğinden iyileşmesi veya sürekli hale gelmesi şeklinde sonuçlanabilmektedir (Yairi & Ambrose, 1999). Yairi ve Seery’e (2015) göre, kekemelik bir yıl boyunca devam ederse, kekemeliğin sürekli hale gelme riski de artar. Kelman ve Nicholas (2008), çocuğun kekemeliği kendiliğinden iyileştiği durumlarda dahil olmak üzere bir dil ve konuşma terapisti tarafından takip

edilmesi gerektiğini bildirmiştir. Bu nedenle, okul öncesi dönemde kekemeliği olan her çocuğun özenle değerlendirilip gerekli müdahale ve/veya tavsiye ve takibin yapılması gerekir. Böylece, bazı çocuklarda erken müdahale ile kekemeliğin sürekli hale gelmesi önlenerek çocuklarda normal konuşma akıcılığı geliştirilebilir (Guitar, 2013).

Dil ve konuşma terapisti, yenidoğandan geriatrik yaş grubuna kadar iletişim ve yutma alanlarında çalışmalar yapan meslek grubudur. Çalışma alanları içerisinde konuşma sesi bozuklukları, dil, okuma bozuklukları, konuşma akıcılığı, ses, sosyal iletişim, bilişsel fonksiyonlar, beslenme ve yutma ile ilgili problemler yer almaktadır (American Speech-Language-Hearing Association [ASHA], 2016). Yapılan çalışmalara göre öğretmenler, dil ve konuşma terapisti ile iş birliğine girmeli ve sınıfta akıcılık becerilerinin uygulanmasını içeren bir terapi programını tercih etmelidirler (Gottwald & Starkweather 1995; Lees, 1999). Okul öncesi dönemde yaşanan kekemeliğin yönetiminde ebeveyn, dil ve konuşma terapisti ve okul öncesi eğitimi öğretmeni ekibin önemli üyeleridir (Toğram & Maviş, 2009).

Guttormsen ve ark. (2020) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerini gerekli olduğunu düşündükleri durumlarda dil ve konuşma terapisine yönlendirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ülkemizde ise dil ve konuşma terapisti alanı oldukça yeni bir alandır. Duru ve arkadaşlarının (2018) çalışmasına göre dil ve konuşma terapisti bilinirliğinin yeteri kadar yüksek olmadığı görülmektedir.

Literatür bilgileri göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmanın iki amacı vardır: Çalışmanın birinci amacı, okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin, kekemeliğe yönelik bilgi ve tutumlarının tespit edilmesidir. Çalışmanın bir diğer amacı ise, okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin, kekemeliği olan öğrencileri fark edebilmelerinin yanı sıra tanı ve müdahale için hangi meslek grubuna yönlendirmeleri gerektiği konusunda farkındalıklarının belirlenmesidir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmanın modeli nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modelidir. Betimsel araştırmalar, araştırma konusu hakkında genel bir bakış açısı kazanmak için doğal ortamda bir durumu saptamaya çalışan araştırmalardır. Bu araştırma modelinde örneklem grubu hakkında elde edilen veriler betimlenerek temel özellikleri tanımlanır (Daşdemir, 2016).

Katılımcılar

Çalışmaya, Ankara, Gazi, Hacettepe, Orta Doğu Teknik ve TED Üniversiteleri, Eğitim Fakülteleri “Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Programı” 1, 2, 3 ve 4. sınıfta okuyan lisans öğrencileri dahil edilmiştir. Çalışmanın yapıldığı dönemde, çalışmaya dahil olan üniversitelerden sadece Hacettepe Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği programında “Dil ve Konuşma Bozuklukları” dersi olduğu görülmüştür.

Araştırmanın örneklemini belirlemede, kartopu yaklaşımı kullanılmıştır. Kartopu yaklaşımı, araştırma katılımcıları tarafından bir başkasının tavsiye edilerek araştırma örneklemini genişletme yöntemidir (Groenewald, 2004). Bu nedenle çalışma için, okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencisi olan birkaç kişiye ulaşılmış ve bu kişiler çevrimiçi ankete katılmaya davet edilmiştir. Ardından kendilerinden ankete katılabilecek ve çalışmaya dahil etme kriterlerine uygun farklı kişilere ulaşmaları istenmiştir. Çalışmanın yürütüldüğü tarihler arasında gönüllü olan katılımcılar çalışmaya dahil edilerek süreç devam etmiştir.

Anket, sosyal medya (Instagram ve WhatsApp) aracılığıyla ulaşılan, 18-23 yaş arasındaki 9’u erkek 39’u kız öğrenci olmak üzere toplam 48 gönüllü katılımcıya uygulanmıştır. Katılımcıların cinsiyet ve sınıf düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine İlişkin Bilgiler

	Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	TED Üniversitesi
Cinsiyet					
Kız	2	14	18	3	2
Erkek	0	5	1	3	0
Sınıf Düzeyi					
Lisans 1	0	1	4	0	2
Lisans 2	0	0	5	2	0
Lisans 3	0	11	5	2	0
Lisans 4	2	7	5	2	0

Veri Toplama Aracı

Ankara örnekleminde dahil edilen katılımcıların kekemeliğe yönelik farkındalığını, kekemeliğe yönelik tutumlarını ve kekemelik şüphesi durumunda öğrenci ve ailelerini yönlendirecekleri ilk uzman ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik hazırlanan anket, 17 sorudan oluşmaktadır. Hazırlanan anket soruları; Teacher Attitudes Toward Stuttering Inventory (Crowe & Walton, 1978), Teacher Perceptions of Stuttering Inventory (Yeakle & Cooper, 1986), Pachigar ve ark. (2011) ile Plexico ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmalar ve giriş kısmında verilen literatür bilgisi temel alınarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Oluşturulan anket katılımcılara Google Survey aracılığıyla ulaştırılmıştır. Çalışma sırasında kullanılan anket 4 bölümden oluşmaktadır.

Giriş Sayfası

Anketin ilk bölümü, katılımcıların demografik bilgilerini belirlemeye yönelik beş sorudan oluşmaktadır.

Bölüm A: Kekemeliğe İlişkin Bilgi Düzeyi

Bölüm A; katılımcıların, kekemelik hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarını değerlendirmeyi ve kekemeliğin etiyolojisine, zeka ve kekemelik arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan beş sorudan oluşmaktadır. Örneğin, kekemelik

hakkında bilgi düzeylerini değerlendirmeleri istenen ilk anket maddesi “Kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum” şeklindedir.

Bölüm B: Okul Öncesi Dönemde Kekemelik Farkındalığı

Bölüm B; katılımcıların, gelecekteki sınıflarında, kekemelik şüphesi taşıyan öğrencileri hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik oluşturulan sorulardan oluşmaktadır. Sorular, katılımcıların kekemelik ve şarkı söyleme arasındaki ilişki, kekemeliğe eşlik edebilecek ikincil davranışlar, kekemelik ve akran ilişkisi arasındaki ilişki, kekemelik şüphesi durumunda sınıf etkinliklerinde yapabilecekleri değişimler konusunda görüşlerini belirlemeye yönelik dört soruyu kapsamaktadır.

Bölüm C: Kekemelik Şüphesi Taşıyan Öğrenciyi Yönlendirmeye İlişkin Farkındalık

Bölüm C; kekemelik şüphesi durumunda katılımcıların, öğrencinin ailesi ile görüşme düzenleyip düzenlemeyecekleri ve hangi meslek uzmanına yönlendirmeleri gerektiği konusunda bilgilerinin olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan iki sorudan oluşmaktadır. Anketin sonunda katılımcılara anketin kaç dakika sürdüğüne dair bilgi almak üzere ek bir soru bulunmaktadır. Çalışmada kullanılan anket Ek-1’de verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmaya başlamadan önce Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon’undan onay alınmıştır (tarih: 10.09.2020, sayı: 35853172-000). Onay alındıktan sonra anket dağıtılırken katılımcılara, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, istedikleri zaman çalışmadan çekilebilecekleri, çalışmaya katılmayı kabul ettikleri takdirde kimlik bilgilerine dair bilgi istenmeyeceği belirtilerek çalışmanın amacı açıklanmış ve gönüllü katılım formu dağıtılmıştır.

Veri Analizi

Likert tipi anket ile elde edilen bulgular yüzde frekans tablosu kullanılarak tanımlayıcı istatistikler ile incelenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler bir veri setinde, genel

özellikleri tanımlayan ölçülerdir. Örneğin ilk soruya katılımcıların yüzde kaçının “kararsızım” şeklinde yanıt verdiği tabloda belirtilmiştir.

Etik Kurul İzni: Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan 10.09.2020 tarih ve 35853172-000 nolu kararıyla izin alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada kullanılan veri toplama aracına okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin verdiği yanıtlara ait bulgular Tablo 2’de detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 2

Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Ankete Verdiği Yanıtların Frekans ve Yüzdeleri

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Bölüm A										
Kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.	2	4,16	15	31,25	19	39,58	10	20,83	2	4,16
Kekemeliğin herhangi bir travma (kaza, istismar vs) sonrası oluşan bir bozukluk olduğunu düşünüyorum.	1	2,08	7	14,58	16	33,33	23	47,91	1	2,08
Kekemeliği olan bireylerin zeka geriliğinin de olduğunu düşünüyorum.	27	56,25	17	35,41	4	8,33	0	0	0	0
Kekemeliğin herhangi bir korku sonrası oluştuğunu düşünüyorum.	2	4,16	6	12,50	20	41,66	18	37,50	2	4,16
Kekeme olan bireyi taklit ederek de kekeme bir birey olunabileceğini düşünüyorum.	13	27,08	13	27,08	11	22,91	10	20,83	4	8,33
Bölüm B										
Kekeme bir birey olabileceğine dair şüphelendiğim bir öğrencim, şarkı söyleme esnasında kekemelik göstermiyorsa kekemelik şüphemi ortadan kaldırırım.	21	43,75	20	41,66	6	12,50	1	2,08	0	0

Kekeme bir birey olabileceğine dair şüphelendiğim bir öğrencimin derse katılımını arttırmak için sözel beceriyi daha az kullanabileceği (sessiz sinema gibi) etkinlikleri artırıyorum.	4	8,33	9	18,75	11	22,91	14	29,16	10	20,83
Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin konuşurken ayağını yere vurma, çene titretme gibi hareketleri varsa bu şüphemi artırırım.	1	2,08	3	6,25	13	27,08	26	54,16	5	10,41
Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin derste akranları ile ilişkisini incelerim.	2	4,16	1	2,08	4	8,33	23	47,91	18	37,50
Bölüm C										
Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin konuşmasını değerlendirmede meslektaşlarıma danışırım.	1	2,08	2	4,16	6	12,50	20	41,66	19	39,58
Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin ailesi ile görüşme düzenlerim.	1	2,08	2	4,16	1	2,08	18	37,50	26	54,16

Tablo 2’de Bölüm A’da görüldüğü gibi, 12 (%24,99) katılımcı kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunu düşünürken, 17 (%35,41) katılımcı kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunu düşünmemektedir. Ayrıca, 19 (%39,58) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 24 (%49,99) katılımcı, kekemeliğin nedenini herhangi bir travmaya bağlarken, 8 (%16,66) katılımcı kekemeliğin nedeninin herhangi bir travmaya bağlı olduğunu düşünmemektedir. Ayrıca, 16 katılımcı (%33,33) bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 44 (%91,66) katılımcı, kekemeliği olan bireylerin zeka geriliğinin olmadığını düşünmekle birlikte 4 katılımcı (%8,33) kararsız olduğunu ifade etmiştir. 20 (%41,66) katılımcı kekemeliğin herhangi bir korku sonrası oluştuğunu düşünürken, sekiz (%16,66) katılımcı düşünmemektedir. 20 (%41,66) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 14 (%29,16) katılımcı kekemeliği olan bir bireyi taklit etmenin kekemeliğe

neden olabileceğini düşünürken, 26 (%54,16) katılımcı bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Ayrıca, 11 (%22,91) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir.

Tablo 2’de Bölüm B’de görüldüğü gibi, 41 (%85,41) katılımcı kekemeliğinden şüphelendiği bir öğrencisinin, şarkı söylerken takılmaması durumunda şüphesinin ortadan kalkmayacağını düşünürken, 6 (%12,50) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 24 (%49,99) katılımcı kekemeliğinden şüphelendiği bir öğrencisinin derse katılımını artırmak için daha az sözel beceri gerektiren etkinlikleri artıracağını ifade ederken, 13 (%27,08) katılımcı bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Ayrıca, 11 (%22,91) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 31 (%64,57) katılımcı kekemeliğinden şüphelendiği öğrencisinde ikincil davranışlar gözlemlediğinde şüphesinin artacağını düşünürken, 4 (%8,33) katılımcı bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Ayrıca, 13 (%27,08) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 41 (%85,41) katılımcı kekemeliğinden şüphelendiği öğrencisinin akranları ile ilişkisini inceleyeceğini belirtirken, 3 (%6,24) katılımcı bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Ek olarak, 4 (%8,33) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir.

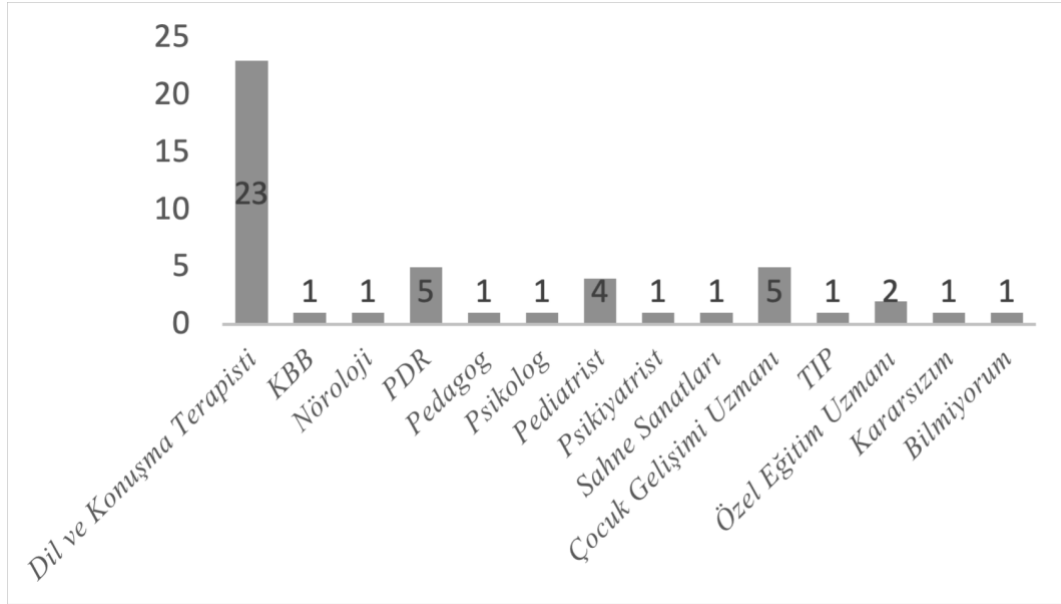
Tablo 2’de Bölüm C’de görüldüğü gibi 39 (%81,24) katılımcı, kekemeliğinden şüphelendiği öğrencisinin konuşmasını değerlendirmek için meslektaşlarının da fikrini alacağını belirtirken, 3 (%6,24) katılımcı bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, 6 (%12,50) katılımcı bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. 44 (%91,66) katılımcı, kekemeliğinden şüphelendiği öğrencisinin ailesi ile görüşme düzenleyeceğini belirtirken, 3 (%6,24) katılımcı bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Bir (%2,08) katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Şekil 1’de gösterildiği üzere katılımcılar, kekemeliğinden şüphelendiği öğrencisini yönlendireceği ilk alan olarak kulak burun boğaz (KBB) bölümünden sahne sanatlarına

kadar çok çeşitli yanıt verirken, 23 (%47,91) katılımcı öğrencisini dil ve konuşma terapistine yönlendireceğini belirtmiştir.

Şekil 1

Kekemelik Durumu Şüphesiyle Yaklaştığınız Öğrencinizi İlk Yönlendireceğiniz Meslek Alanı

Tartışma

Okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kekemeliğe dair bilgi, tutum ve farkındalık profilinin incelenmesi amacıyla yürütülen bu pilot çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin kekemelik ile ilgili bilgi düzeylerinin artırılmasının önemi ortaya konmuştur.

Çalışmamızda uygulanan anket sonuçları, kekemeliğin etiyolojisi ile ilgili maddelerde katılımcıların %49,99'u, kekemeliğin herhangi bir olay sonrası yaşanan kaza ve travmaya bağlı oluştuğuna ve %41,66'sı kekemeliğin korku sonrası oluştuğuna inandığını belirtmiştir. Katılımcıların %54,16'sı kekemeliği olan bireyi taklit ederek de kekemeliği olan birey olunabileceğini belirtirken %91,66'sı, kekemeliği olan bireylerin zeka geriliğinin de olabileceği ifadesine katılmamıştır. Kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunu düşünen katılımcıların %50'si ve tüm katılımcıların ise %47,91'i

kekemelikten şüphelendiği öğrencisine kekemelik ile ilgili yapılacak müdahale için yönlendireceği ilk alan olarak dil ve konuşma terapisi cevabını vermiştir.

Bu çalışmada, katılımcıların %91,66'sı kekemeliği olan bireylerin zeka geriliğinin de olabileceği ifadesine katılmamıştır. Irani ve Gabel (2008), anasınıfından liseye kadar farklı yaş gruplarına eğitim veren 178 öğretmenin katılımı ile yaptıkları anket çalışmasında, öğretmenlerin, kekemeliği olan bireyleri, kekemeliği olmayan bireylere göre daha zeki, daha samimi ve fiziksel açıdan normal olarak değerlendirdiğini göstermiştir. Kuveyt'te gerçekleştirilen başka bir araştırmada, öğretmenlik eğitimi sürecinde olan ve ilköğretimden liseye kadar farklı yaş gruplarına eğitim veren öğretmenlerin büyük bir kısmı, kekemeliği olan öğrencilerinin normal bir yaşam sürdürmelerini sağlayacak becerilere sahip olduklarını belirtmişlerdir (Abdalla & St. Louis, 2012). Literatürdeki çalışmalar benzer bulgular gösterse de, yöntemlerindeki farklılıklar nedeniyle sonuçlar dikkatle yorumlanmalıdır.

Çalışmada katılımcıların %49,99'u, kekemeliğin herhangi bir olay sonrası yaşanan kaza ve travmaya bağlı oluştuğunu ve %41,66'sı kekemeliğin korku sonrası oluştuğunu belirtmiştir. Abdalla ve St. Louis'in (2012) yaptığı çalışmada, öğretmen adayları ve öğretmenlerden gelen geri bildirimler, kekemeliğin psikolojik sorunlara (%81,1) veya çok korkutucu bir olaya (%75,7) bağlı olduğuna inandıklarını göstermektedir. Bu çalışmada, daha az sayıda öğretmen adayının kekemeliğin herhangi bir travmaya veya korkuya bağlı olarak ortaya çıkabileceği görüşüne inandıkları tespit edilmiştir. Bu farklılıkların, çalışmaya dahil olan öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencileri olmaları nedeniyle bireylere yaklaşımlarının özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Arnold ve ark. (2015), İnsan Özelliklerine Dair Kamuoyu Araştırması Envanteri-Kekemelik (Public Opinion Survey of Human Attributes–Stuttering, POSHA-S)

kullanarak, 269 öğretmen ve 1388 öğretmen olmayan kişinin katılımı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, genel toplum ile öğretmenlerin kekemeliği olan bireyler hakkındaki görüşleri arasında farklılığın olmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda, gruplardan bağımsız olarak daha ileri yaşta olanlar, daha iyi eğitim almış olanlar, kekemelik ile karşılaşmış olanlar ve kadın katılımcıların kekemelik ile ilgili daha doğru inançlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu nedenle, kekemelik ile ilgili aşinalığın olması ve daha doğru inanışlara sahip olunması algısının yeterli olmadığı desteklenmektedir. Bu çalışmada, her ne kadar bu içerikte bir değerlendirme yapılmamış olsa da, daha iyi eğitim alan bireylerin kekemelik hakkında daha doğru bilgilere sahip oldukları bulgusu, çalışmanın katılımcılarını oluşturan okul öncesi eğitim öğretmenliği bölümünün özel gereksinimi olan bireylere yaklaşım içeriği ile örtüşmektedir.

Çalışmamızda, katılımcıların %24,99'u kekemelik hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. POSHA-S kullanılarak 469 ilkokul öğretmenin katılımı ile Güney Afrika'da yapılan başka bir çalışmada, öğretmenlerin kekemeliğin nedenleri hakkında net bir bilgiye sahip olmadıkları ortaya konmuştur ve katılımcılar homojen bir grup oluşturmadıkları için sonuçların dikkatli yorumlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Abrahams ve ark., 2016). Çalışmaların bulguları birbirine benzerdir.

Bu çalışmada, 26 katılımcı (%54,16) kekemeliğin taklit ile oluşabileceği görüşüne katılmıyor iken, 14 katılımcı (%29,16), kekemeliğin taklit ile de ortaya çıkabileceğini ifade etmiştir. Plexico ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmaya göre, öğretmenlerin %50'den fazlası kekemeliğin başlangıcını, duygusal ve fiziksel travmadan, öğrenilmiş bir davranıştan, organik bir sorundan veya ebeveyninden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Daha küçük öğretmen grubu da taklidin kekemeliğin başlangıcını açıklayabileceğini belirtmiştir. Çalışmaların bulguları birbirini desteklemektedir. Ayrıca, kekemeliğin taklit yoluyla

edinilmiş şekilde algılanması, öğretmenlerin kekemeliğin nedenine ilişkin bazı yanlış algıları olduğunu göstermektedir (Manning, 2010).

Çalışmada, katılımcıların hemen hemen yarısı (%49,99), “Kekeme bir birey olabileceğine dair şüphelendiğim bir öğrencimin derse katılımını arttırmak için sözel beceriyi daha az kullanabileceği (sessiz sinema gibi) etkinlikleri artırırım.” maddesine katıldığını belirtmiştir. Scott (2009), kekemeliği olan öğrencilerin öğretmenlerine, öğrencinin konuşması için fırsatlar sağlamasını tavsiye etmiştir. Bunun gibi proaktif bir yaklaşım, kekemeliği olan öğrencilerin eğitim ortamına dahil edilmesini kolaylaştırırken öğrencinin daha iyi iletişim kurmalarını sağlayabilir. Bununla birlikte, öğretmenler, kekemeliği olan öğrenci için yanlış inançlara sahip olduklarında, öğrencilerini sınıf içi konuşma görevlerine dahil etmek için bu kadar proaktif bir yaklaşım benimsemeyebilirler. Sonuç olarak, çalışmamızdaki bulgu, öğretmen adaylarının kekemeliği olan çocuklara nasıl yaklaşımları gerektiği konusundaki bilgilerinin sınırlılığına işaret etmektedir. Öğretmen adaylarının birinci maddeye verdikleri cevaplar da bu bilgi sınırlılığını desteklemektedir (örn. “Kekemeliğe yaklaşım konusu ile ilgili yeterli bilgiye sahip değilim.” (%35,41). “Bilgimin yeterliliği konusunda kararsızım.” (%39,58)).

Kekemeliği olan çocuklar, genellikle arkadaşları tarafından reddedilen gruba dahil edilirler (Davis ve ark., 2002). Kekemelik, kekemeliğin neden olduğu sosyal ilişkilerdeki zorluklar kekemeliği olan çocukların akranları tarafından hedef gösterilme ve mağdur olma riskini arttırmaktadır (Davis ve ark., 2002; Blood & Blood, 2016). Çalışmamızda, katılımcıların 41’i (%85,41) “Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin derste akranları ile ilişkisini incelerim.” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Erickson ve Block’un (2013) çalışmasına katılan çocuklar, öğretmenlerine zorbalıktan hiç bahsetmediklerini aktarsalar da öğretmenlerin %37’si zorbalıkla baş etmeye çalışmışlardır. Benzer şekilde Hugh-Jones ve Smith’in (1999) yaptıkları çalışmada, kekemeliği olan

çocuklar akran zorbalığına maruz kalsalar bile öğretmenlerinin farkında olmadıklarını belirtmişlerdir. Ülkemizdeki güncel bir çalışmaya göre, öğretmenlerin %38'inin zorbalığın farkında olduğu ve öğrencilerinin karşılaştığı zorbalıkla baş etmek için bir şeyler yaptığı sonucuna varılmıştır (Kara & Karamete, 2018). Kekemeliği olan çocuklar açısından akran zorbalığının dikkate alınmasının gerekliliği tüm çalışmalarda dikkat çekmektedir.

Çalışmaya okul öncesi alanında eğitimi alan katılımcılar dahil olmasına rağmen, çoğunluk (%52,08) “Kekemelik durumu şüphesiyle yaklaştığınız öğrencinizi ilk yönlendireceğiniz meslek alanı” maddesine dil ve konuşma terapisti yanıtını vermemiştir. Dil ve konuşma terapisi alanı ile ilgili farklı alanlardan üniversite öğrencilerinin ve yetişkinlerin bilgi düzeylerini değerlendiren bazı çalışmalarda, dil ve konuşma terapisi alanına yönelik bilgi düzeylerinin oldukça sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Breadner ve ark., 1987; Greenwood ve ark., 2006; Abdalla & St. Louis, 2014; Oğuz & Aytar, 2020). Dil ve konuşma terapisi mesleğinin ülkemizde olduğu kadar farklı ülkelerde de tanınmasının sınırlı olması dikkat çekicidir.

Ülkemizde kekemelik konusunda bireylerin tutumlarına yönelik yapılan çalışmalarda, katılımcı popülasyonu daha çok okul çağı çocukları ve yetişkinlerden oluşmaktadır (Özdemir ve ark., 2011a; 2011b). Yurtdışındaki araştırmalar incelendiğinde katılımcı popülasyonları çoğunlukla ilkokul, ortaokul öğretmenleri ve öğretmen adayları olsa da okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencileri ile daha çok çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Abdalla & St. Louis, 2012; Abrahams ve ark., 2016). St. Louis ve arkadaşlarının (2018) yaptıkları çalışmada, öğretmen ve öğretmen adaylarına verilecek kısa süreli bir eğitimin bile kekemeliği olan bireylere karşı olan davranışları olumlu yönde değiştireceği gösterilmiştir. Ülkemizde okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencileri ile kekemelik farkındalığına dair yapılan çalışmaların eksikliği nedeniyle okul öncesi eğitimi

öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kekemeliğe dair farkındalık düzeyini ortaya koymak üzere yapılan bu pilot çalışma sonucuna göre öğretmen adaylarına kekemelik ile ilgili bilgilendirmeye ve farkındalıklarını arttırmaya yönelik çalışmaların yapılmasının gerekliliği önceki çalışmaları desteklemektedir.

Plexico ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmaya benzer şekilde herhangi bir geçerlik güvenirliğin yapılmamış olması çalışmamızın sınırlılıkları arasındadır. Ancak, herhangi bir derecelendirme veya puanlama hedeflenmeyen ve pilot olarak yürütülen bu çalışma, kapsamı içerisinde yol gösterici niteliğe sahip olduğu düşünülebilir. Örneklem grubunun farklı illeri içermesi, katılımcı sayısı, katılımcıların cinsiyet yönünden eşitliğinin sağlanması gibi konuların gelecek çalışmalar için dikkate alınmalıdır. Ayrıca, farklı branşlarda öğretmenlik mesleğine yönelik eğitim veren lisans programlarının müfredatlarında, konuşma bozukluklarına ilişkin ders bulunma durumuna göre değerlendirmelerin yapılarak farklılıkların ortaya konması da önemli bir hedef olabilir.

Okul öncesi dönemin, kekemelik müdahalesi için önemli bir dönem olmasından dolayı mesleğe adımını atmadan önce program öğrencilerinin kekemelik ile ilgili yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Ancak, yazarların bilgisi dahilinde ülkemizde hiçbir çalışmada okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencileri ile bir araştırma yapılmamıştır. Her ne kadar bu çalışma sınırlı sayıda katılımcı ile yapılmış olsa da, okul öncesi eğitimi öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin kekemeliğe yönelik bilgi ve tutumlarını ortaya koyan bir ön çalışma olması nedeniyle önemlidir. Ayrıca, okul öncesi eğitimi lisans programı öğrencilerinin kekemelik ile bilgi ve tutumlarının arttırılması için dil ve konuşma terapistliği mesleği ile ilgili bilgilerinin arttırılması gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

- Abdalla, F. A., & St. Louis, K. O. (2012). Arab school teachers' knowledge, beliefs and reactions regarding stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 37(1), 54-69.
- Abdalla, F., & St. Louis, K. O. (2014). Modifying attitudes of Arab school teachers toward stuttering. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 45(1), 14-25.
- Abrahams, K., Harty, M., St. Louis, K. O., Thabane, L., ve Kathard, H. (2016). Primary school teachers' opinions and attitudes towards stuttering in two South African urban education districts. *South African Journal of Communication Disorders*, 63(1), 1-10.
- Arnold, H. S., Li, J., ve Goltl, K. (2015). Beliefs of teachers versus non-teachers about people who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 43, 28-39.
- American Speech-Language-Hearing Association. (2016). *Scope of practice in speech-language pathology*. <https://www.asha.org/policy/sp2016-00343/> adresinden alınmıştır (Erişim Tarihi: 14.11.2021).
- Blood, G. W., & Blood, I. M. (2016). Long-term consequences of childhood bullying in adults who stutter: Social anxiety, fear of negative evaluation, self-esteem, and satisfaction with life. *Journal of Fluency Disorders*, 50, 72-84.
- Breadner, B. W., Warr-Leeper, G. A., ve Husband, S. J. (1987). A study of public awareness of speech-language pathology: Then and now. *Age (years)*, 18(19), 10-13.
- Craig, A., & Tran, Y. (2005). The epidemiology of stuttering: The need for reliable estimates of prevalence and anxiety levels over the lifespan. *Advances in Speech Language Pathology*, 7(1), 41-46.
- Crowe, T. A., & Walton, J. H. (1978). *Teacher attitudes toward stuttering inventory*. The University of Mississippi, Department of Communicative Disorders.
- Crowe, T. A., & Walton, J. H. (1981). Teacher attitudes toward stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 6(2), 163-174.
- Daşdemir, İ. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi* (1. baskı). Nobel Yayıncılık.
- Davis, S., Howell, P., ve Cooke, F. (2002). Sociodynamic relationships between children who stutter and their non-stuttering classmates. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(7), 939-947.
- Dorsey, M., & Guenther, R. K. (2000). Attitudes of professors and students toward college students who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 25(1), 77-83.
- Duru, H., Akgün, E., ve Maviş, İ. (2018). Dil ve konuşma terapisi mesleğine yönelik farkındalığın belirlenmesi. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 257-280.
- Einarsdóttir, J., & Ingham, R. J. (2008). The effect of stuttering measurement training on judging stuttering occurrence in preschool children who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 33(3), 167-179.
- Erickson, S., & Block, S. (2013). The social and communication impact of stuttering on adolescents and their families. *Journal of Fluency Disorders*, 38(4), 311-324.

- Franck, A. L., Jackson, R. A., Pimentel, J. T., ve Greenwood, G. S. (2003). School-age children's perceptions of a person who stutters. *Journal of Fluency Disorders*, 28(1), 1-15.
- Gottwald, S. R., & Starkweather, C. W. (1995). Fluency intervention for preschoolers and their families in the public schools. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 26(2), 117-126.
- Greenwood, N., Wright, J. A., ve Bithell, C. (2006). Perceptions of speech and language therapy amongst UK school and college students: Implications for recruitment. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 41(1), 83-94.
- Groenewald, T. (2004). A phenomenological research design illustrated. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(1), 1-26.
- Guitar, B. (2006). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment*. (3. baskı). Lippincott Williams & Wilkins.
- Guitar, B. (2013). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment* (4. baskı). Lippincott Williams & Wilkins.
- Guttormsen, L. S., Yaruss, J. S., ve Næss, K. A. B. (2020). Caregivers' perceptions of stuttering impact in young children: Agreement in mothers', fathers' and teachers' ratings. *Journal of Communication Disorders*, 86, <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2020.106001>
- Hugh-Jones, S., & Smith, P. K. (1999). Self-reports of short-and long-term effects of bullying on children who stammer. *British Journal of Educational Psychology*, 69(2), 141-158.
- Irani, F., & Gabel, R. (2008). School teachers' attitudes towards people who stutter: Results of a mail survey. *Canadian Journal of Speech-Language Pathology & Audiology*, 32(3), 129-134.
- Juster, F. T., Ono, H., ve Stafford, F. P. (2004). *Changing times of American youth: 1981-2003*. Institute for Social Research, University of Michigan.
- Kara, İ., & Karamete, A. (2018). Kekemeliği olan yetişkinlerin okul çağındaki akran zorbalığı mağduriyetlerinin belirlenmesi: Ön çalışma. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50-61.
- Kelman E., & Nicholas A. (2008). *Practical intervention for early childhood stammering: Palin PCI approach* (3. Baskı). Speechmark.
- Langevin, M., & Prasad, N. N. (2012). A stuttering education and bullying awareness and prevention resource: A feasibility study. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 43(3) , 344-358.
- Lass, N. J., Ruscello, D. M., Pannbacker, M., Schmitt, J. F., Kiser, A. M., Mussa, A. M., ve Lockhart, P. (1994). School administrators' perceptions of people who stutter. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 25(2), 90-93.
- Lass, N. J., Ruscello, D. M., Schmitt, J. F., Pannbacker, M. D., Orlando, M. B., Dean, K. A., Ruziska, J. C., ve Bradshaw, K. H. (1992). Teachers' perceptions of stutterers. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 23(1), 78-81.
- Lees, R. M. (1999). Stammering in school children. *Support for Learning*, 14(1), 22-26.

- Manning, W. H. (2010). *Clinical decision making in fluency disorders* (3. Baskı). Singular Publishing.
- Oğuz, Ö., & Aytar, B. (2020). Tıp fakültesi öğrencilerinin dil ve konuşma terapistliği mesleğine yönelik farkındalık ve tutumları: İnterdisipliner takım çalışmasına yönelik çıkarımlar. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 200-217.
- Özdemir, R. S., St. Louis, K. O., ve Topbaş, S. (2011a). Public attitudes toward stuttering in Turkey: Probability versus convenience sampling. *Journal of Fluency Disorders*, 36(4), 262-267.
- Özdemir, R. S., St. Louis, K. O., ve Topbaş, S. (2011b). Stuttering attitudes among Turkish family generations and neighbors from representative samples. *Journal of Fluency Disorders*, 36(4), 318-333.
- Pachigar, V., Stansfield, J., ve Goldbart, J. (2011). Beliefs and attitudes of primary school teachers in Mumbai, India towards children who stutter. *International Journal of Disability, Development and Education*, 58(3), 287-302.
- Plexico, L. W., Plumb, A. M., ve Beacham, J. (2013). Teacher knowledge and perceptions of stuttering and bullying in school-age children. *Perspectives on Fluency and Fluency Disorders*, 23(2), 39-53.
- Reilly, S., Onslow, M., Packman, A., Wake, M., Bavin, E., Prior, M., Eadie, P., Cini, E., Bolzonello, C. ve Ukoumunne, O. (2009). Predicting stuttering onset by the age of 3 years: A prospective, community cohorts study. *Pediatrics*, 123(1), 270-277.
- Ruscello, D. M., Lass, N. J., Schmitt, J. F., ve Pannbacker, M. D. (1994). Special educators' perceptions of stutterers. *Journal of Fluency Disorders*, 19(2), 125-132.
- Scott, L. (2009). Helping stutterers. *The Education Digest*, 74(8), 59.
- St. Louis, K. O., Węsierska, K., ve Polewczyk, I. (2018). Improving Polish stuttering attitudes: An experimental study of teachers and university students. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 27(3S), 1195-1210.
- Taner, G. (2005). *Bireyi Tanıma Tekniklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanmasına ilişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Selçuk Üniversitesi.
- Toğram, B., & Maviş, İ. (2009). Aileler, öğretmenler ve dil ve konuşma terapistlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(01), 71-85.
- Yairi, E., & Ambrose, N. (1999). Early childhood stuttering I. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 42(5), 1097-11.
- Yairi, E., & Ambrose, N. G. (2004). *Early childhood stuttering*. Pro-Ed, Inc.
- Yairi, E., & Seery, C. H. (2015). *Stuttering: Foundations and clinical applications*. Pearson.
- Yeakle, M. K., & Cooper, E. B. (1986). Teacher perceptions of stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 11(4), 345-359.

Etik Kurul İzni: Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 10.09.2020 tarih ve 35853172-000 nolu kararıyla izin alınmıştır.

Yazar Katkıları/Author Contributions: **Havva Nur Yırtık:** Fikir/Kavram, Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme; Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı; **Şevval Özer:** Fikir/Kavram, Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme; Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı; **Esma Nur Yelek:** Fikir/Kavram, Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme; Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı; **Tuğçe Karahan Tığrak:** Tasarım/Yöntem, Danışmanlık/Denetleme, Eleştirel İnceleme; **Maviş Emel Kulak Kayıkçı:** Danışmanlık/Denetleme, Eleştirel İnceleme.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest: Yazar makalenin hazırlanması ve basımı esnasında hiçbir kimse veya kurum ile çıkar çatışması içinde olmadığını beyan etmiştir. / The author has declared that no conflict of interest existed with any parties at the time of publication.

Ekler

Ek-1: Katılımcılara verilen anket formu

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Kekemeliğe Yönelik Farkındalık ve Tutumlarının Belirlenmesi

Cinsiyetiniz nedir? Kız Erkek	Kaç yaşındasınız? (Kısa yanıt)
E-posta adresiniz nedir?	Hangi üniversiteye gidiyorsunuz? (Kısa yanıt)
Kaçınıcı sınıftasınız? (Kısa yanıt)	

Kekemeliğe İlişkin Bilgi Düzeyi

Bölüm A

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kekemelik hakkında yeterli bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.					
Kekemeliğin herhangi bir travma (kaza, istismar vs) sonrası oluşan bir bozukluk olduğunu düşünüyorum.					
Kekemeliği olan bireylerin zeka geriliğinin de olduğunu düşünüyorum. Kekemeliğin herhangi bir korku sonrası oluştuğunu düşünüyorum.					
Kekeme olan bireyi taklit ederek de kekeme bir birey olunabileceğini düşünüyorum.					

Okul Öncesi Dönemde Kekemelik Farkındalık

Bölüm B

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kekeme bir birey olabileceğine dair şüphelendiğim bir öğrencim, şarkı söyleme esnasında kekemelik göstermiyorsa kekemelik şüphemi ortadan kaldırırım.					
Kekeme bir birey olabileceğine dair şüphelendiğim bir öğrencimin derse katılımını arttırmak için sözel beceriyi daha az kullanabileceği (sessiz sinema gibi) etkinlikleri artırırım.					

Kekemeliğinden
şüphelendiğim bir
öğrencimin konuşurken
ayağını yere vurma, çene
titretme gibi hareketleri
varsa kekemelik şüphemi
arttırırım.

Kekemeliğinden
şüphelendiğim bir
öğrencimin derste
akranları ile ilişkisini
incelerim.

Kekemelik Şüphesi Taşıyan Öğrenciyi Yönlendirmeye İlişkin Farkındalık

Bölüm C

C1

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin konuşmasını değerlendirmede meslektaşlarıma danışırım.					
Kekemeliğinden şüphelendiğim bir öğrencimin ailesi ile görüşme düzenlerim.					

C2 Kekeme bir birey olabileceğine dair şüphelendiğim bir öğrencimin ailesini ilk olarak yönlendireceğim meslek alanı:

..... (Kısa yanıt)

Anketi yapmanız ne kadar sürdü? ... dk

Anket tamamlandı. Katılımınız için teşekkürler.